

FRILEGNING AV GAMLE AKERS KIRKE

Det er nå over 50 år siden Oslo kommune gjorde sin store innsats for frilegning av Gamle Akers kirke og skaffe dette historiske minnesmerke verdige omgivelser. For tiden er kirken under restaurering, og samtidig har kirkegårdsvesenet pyntet opp kirkegården og anlagt en vakker urnelund i terrasser nedover fjellskråningene. Nå er også den gamle bygning over Ytteborgs ølkjeller revet og det skjemmende steinlager langs kirkegården for den største del fjernet, så nå står det bare igjen å parklegge arealet nærmest kirken. Alt synes således å ligge vel til rette for en lykkelig gjennomføring av kommunens store tiltak.

Her har man da også anledning til å skape et usedvanlig vakkert anlegg, da ingen av byens kirker har en så dominerende beliggenhet som Gamle Akers kirke. På toppen av den veldige fjellknaus som hever seg steilt opp fra dalbunnen er den plasert. Herfra har man en praktfull utsikt over hele Akerselvens dalføre, og kirken kan sees fra Ekeberg til Maridalen. Det synes da å ligge nokså nær å anlegge en blomsterpark med benker på knausen ved siden av kirken, og hertil danner jo det gamle betongdekke over Ytteborgs ølkjeller et utmerket fundament.

Men nå forlyder det at kirkegårdsstyret akter å bebygge eiendommen. Men har man da fullstendig glemt kommunens store innsats for mer enn 50 år siden, da den for en svimlende sum kjøpte sin egen eiendom tilbake for å hindre bebyggelse i kirkens umiddelbare nærhet. Denne episode fra den store jobbetid i 1890-årene er så karakteristisk for bymarkens sørgelige historie, at den ikke må glemmes.

Den store bymarken som Christian IV la inn under byen ble etter hvert for størstedelen overdratt til private. Fram i 1800-årene var ikke mye igjen. Fjellknausen ved Gamle Akers kirke røk da. Stadshauptmann Ytteborg meldte seg som kjøper, og han fikk tilslaget for 50 daler — har reguleringsjef Gallus fortalt meg.

Ytteborg benyttet tomten til anlegg av en moderne ølkjeller. Dette var et storartet anlegg for sin tid, og det tjente ikke alene til utvidelse og modernisering av Ytteborgs bryggeri, men ølkjelleren ble en av byens store severdigheter, som med stolthet vist fram for tilreisende. Men tiden gikk og utviklingen tok andre veier, og under den store jobbetid i slutten av forrige århundre ble eiendommen solgt til bebyggelse. Store leiekaserner ble planlagt og anmeldt til oppførelse kloss inn på Gamle Akers kirke. Dette vakte imidlertid stor forargelse og ble betraktet som den rene vandalisme, og opinionen ble etter hvert så sterk, at kommunen så seg nødt til å kjøpe eiendommen tilbake for å hindre bebyggelsen. Eiendommen ble ekspropriert og taksten ble så vidt jeg husker ca. 200 000 kroner. Det må ha vært en bitter pille å sluke for kommunen, som bare for et par menneskealdre siden hadde gitt eiendommen fra seg for 50 daler eller ca. 200 kroner. Men vi var i den glade jobbetids dager, så folk så stort på forholdene.

Det var visstnok i anledning av denne sak, at borgermester Berner gav meg i oppdrag å gjøre et overslag over bymarkens grunnverdi etter skattetakstene for ubebygd grunn, og samtidig fortalte han meg om en tysk by, som hadde passet bedre på sin bymark enn Oslo, at byens borgere foruten å være skattefrie hvert år fikk en favn bjerkeved i foræring av kommunen. Jeg kom til det resultat at bymarkens grunnverdi skulle beløpe seg til ca. 80 mill. kroner. Det kunne jo ha vært en bra slump å disponere til beste for byens borgere.

Med bymarksservituttene har det gått samme veien som med bymarken. Til en begynnelse omgikk man servituttene ved å bygge de kjente låver med ark, men etter hvert frafalt kommunen servituttene, og under 90-årenes byggeperiode var det en rent kurant sak. I reguleringskommissjonen uttalte borgermester Christie, at det bare var en fordel for kommunen å oppheve servituttene, da den derved fikk skatten av bebygd grunn.

Nå er det visst ikke mer igjen av Christian IV's store gave enn Sankt-Hanshaugen, som for øvrig i tidens løp er arrondert ved innkjøp av store arealer av bymarken, og så Stensparken og Solliparken og forhåpentlig fjellknausen ved Gamle Akers kirke, men dette er da også perler som byens borgere setter stor pris på.

Ernst Bjercknes.